

PRIMERA SALA DEL MUSEU DEL MONESTIR DE SANT CUGAT

COL·LABORACIÓ

REOBERTURA DEL MUSEU COLEGIAL DE DAROCA

El passat dissabte 11 d'octubre de 2003 es va obrir la primera fase del nou Museu Colegial de Daroca, situat a la Colegial de Santa Maria de los Sagrados Corporales d'aquesta ciutat.

El primitiu museu havia estat obert el 29 de març de 1939, en ocasió del VII Centenari de l'arribada dels Corporals a Daroca. Estava instal·lat a la Sagristia Major i Sala Capitular de la Col·legial, fetes bastir per l'arquebisbe de Saragossa, Martín Terror de Valenzuela, al començament del segle XVII i els fons procedien de la Col·legial i d'altres esglésies de Daroca, la major part desaparegudes. A causa del mal estat en què estaven les sales per problemes d'humitat i de la seva museografia totalment desfasada, el museu va ésser tancat al començament de l'any 2001. Les obres del nou museu es van iniciar en aquell moment, a càrrec dels arquitectes Fernando Aguerri i Javier Iburguen, i s'amplià amb dues sales, una que havia estat sagristia des de 1939, amb l'obertura del primitiu museu, i l'altra, situada en un altell, magatzem.

El projecte museològic del nou museu, fet pel pare Juan Pablo Pastor, fins ara rector de la parròquia de Santa Maria, consisteix en cinc sales monogràfiques d'exposició permanent. Dues, corresponents a l'antiga Sagristia i Sala Capitular, dedicades a la pintura, especialment retaules del segle XV, obra de Bartolomé Bermejo, Martín Bernat i pintors de l'escola aragonesa seguidora de Jaume Huguet. Una, situada en un petit oratori, al costat de la Sagristia Major, dedicada exclusivament a l'exposició de la *Verge Goda*, del segle XIII, imatge titular de la primitiva església de Santa Maria. Aquesta imatge va ésser incorporada al retaule fet construir per Jaume I, en ordenar aquest rei la reforma de l'església amb l'arribada dels Corporals a Daroca, el 1239. La sala utilitzada com a sagristia des de 1939 és consagrada a l'orfebreria, i l'antic magatzem, als tèxtils.

En la primera fase s'han obert la Sala Tèxtil i la d'Orfebreria completes. S'ha restaurat la Sala Capitular, on s'exposen, fins la seva definitiva instal·lació en la mateixa sala, algunes de les millors peces de pintura del museu, com una taula, la predel·la i el *Calvari del Retaule de Santa Engràcia* de Bartolomé Bermejo, recentment restaurats; la *Taula de Sant Sebastià del Retaule de Sant Fabià i de Sant Sebastià*, atribuït a l'anomenat Mestre de Morata de Jiloca, d'escola aragonesa del darrer terç del segle XV, seguidor de Jaume Huguet; i *L'Epifania*, taula anònima de mitjan segle XVI. S'ha esponjat l'antiga Sagristia Major, presidida pel *Retrat de l'arquebisbe Martín Terrer de Valenzuela*, del primer terç del segle XVII, on s'exposen també el *Retaule de Sant Pere*, d'estil internacional, de començament del segle XV, atribuït a Nicolás Solana; el *Retaule de Sant Martí*, de cap a 1475, atribuït a Martín Bernat, pintor aragonès d'escola hispanoflamenca, i el *Retaule de Sant Tomàs*, de la fi del segle XV, atribuït al Mestre de Morata de Jiloca.

La Sala d'Orfebreria té peces que van des del segle XIII al XIX. Permet de conèixer l'evolució del treball dels orfebres de Daroca, important centre d'obradors d'argenteros durant l'edat mitjana, ja que moltes de les peces exposades tenen punxó d'aquesta ciutat i també de Saragossa. La sala és presidida per les peces d'orfebreria consagrades al culte dels Corporals, de les quals excel·leixen l'*Arqueta-Reliquiari dels Corporals*, d'argent, amb escenes de la Passió, Mort i Resurrecció de Crist en plaquetes repussades sobredaurades, donada per Jaume I i la *Custòdia dels Corporals*, d'argent sobredaurat i esmalts, amb la Mare de Déu i l'Infant Jesús adorats per Pere III i Sibila de Fortià i la Crucifixió al davant i l'arqueta per als Corporals a la part posterior, obra de Pere Moragues, de 1384, donada per Pere III de Catalunya i IV d'Aragó. S'hi exposen també calzes, custòdies i creus processionals gòtiques, dues plates petitòries dinanderís dels segles XV i XVI, un conjunt d'altar amb un Crist i un joc de canelobres, d'argent, del segle XVIII i gran nombre de calzes i custòdies del segle XVI al XIX.

La Sala Tèxtil exposa una selecció dels fons tèxtils de la Col·legial que constitueixen un museu dins del museu per la seva especificitat i per la seva qualitat i quantitat. Cronològicament, s'hi exposen peces des del segle XIII al XIX, totes destinades al culte litúrgic, sigui per a ornamentar l'església o per a revestir els participants en les cerimònies litúrgiques. La major part dels ornaments exposats són brodats, a part de les peces regalades per reis i arquebisbes de Saragossa. L'existència d'aquests ornaments brodats prova que devia haver-hi a Daroca importants obradors de brodat per a proporcionar la Col·legial i les altres esglésies de la ciutat, els ornaments de les quals que s'han conservat són ara al museu.

La peça més antiga és el *Penó dels Corporals*, també anomenat *de Jaume I*, brodat aplicat amb l'escut dels Corporals i de la Corona d'Aragó, d'entre 1239 i 1240, regal de Jaume I a la Col·legial, segons la tradició. Entre els ornaments gòtics, el teixit dels quals ha estat canviat posteriorment i només es conserven els brodats, s'exposen dues casulles i la *Capa de Sant Miquel*, procedent de l'església del mateix nom; totes tres peces tenen brodat de pintura a l'agulla, també anomenat de figures, corresponent a l'estil pictòric hispanoflamec. De la fi del segle són els *Rebosters dels Reis Catòlics*, amb àngels brodats, donats a la Col·legial per Ferran II entre 1485 i 1488.

El Renaixement hi és representat per peces excel·lents pel que fa als teixits i els brodats. La *Capa de la Verge del Pilar*, de començament del segle XVI, és d'un lampàs de sedes i or anellat fent relleu, decorat amb la granada renaixentista i té l'escapulari i el capelló amb brodats renaixement. Els tres terns exposats conserven els teixits originals. De brocatell, el *Tern de Santiago i les veneres*, de la primera meitat del segle XVI. De lampàs amb or anellat, el *Tern dels Corporals*, de la segona meitat del segle, que té brodada a les capelles de l'escapulari de la capa la història del Miracle dels Corporals a la batalla de Xiu (1239), durant la conquesta de València per Jaume I, en un estil plenament renaixentista, on el paisatge és present en els fons de les capelles. De brocatell amb or, el *Tern de Déu Pare i la Mare de Déu*, amb refinats brodats de la fi del segle XVI.

Del pas del Renaixement al Barroc són dues arques-reliquiari de vellut i domàs. Barroc és el *Pal·li de l'arquebisbe Martín Terrer de Valenzuela*, de teixit de lamé d'argent amb el seu escut brodat. Molts ornaments dels segles XVII i XVIII, a part d'ésser de teixits de sedes llavorades de gran riquesa, s'ornamenten i, a voltes, es cobreixen amb *punts d'Espanya*, puntes de boixets de fils d'or i d'argent, prova del fet que existí a Daroca una important producció de puntes de metalls nobles. El *Tern de Corpus*, d'estil rococó, de ras blanc brodat amb or, és el conjunt més important del segle XVIII.

Del segle XIX destaquen tres terns: el *Tern de Manila*, de tafetà de seda blanc, pintat i brodat a Xina amb els mateixos tipus de flors que decoren els mantons de Manila; el *Tern americà*, segurament fet a Mèxic, és recobert de brodat de sedes imitant els fets a Xina per a l'exportació i que, a través del port de Manila, arribaven a Mèxic de camí cap a Espanya; de la fi del segle és el *Tern d'atzabeja*, de seda negra totalment recobert de brodats d'atzabeja, obra molt singular i pràcticament única en la indumentària litúrgica, de la qual només s'exposa una casulla.

Excepcionalment, per raons de conservació, ja que la Sala Tèxtil té la llum controlada per als tèxtils, s'hi exposa la *Tapa de l'arca dels Corporals*, de fusta, amb el Pantocràtor pintat al tremp, arca en la qual van arribar els Corporals a Daroca el 1239.

El muntatge del nou Museo Colegial de Daroca ha estat dirigit pel pare Juan Pablo Pastor, el qual ha tingut la col·laboració de José Antonio Romero per al muntatge, de Rosa M. Martín i Ros per a la documentació i tria de les peces tèxtils i per a l'assessorament del seu sistema expositiu, muntatge i tractament i la d'un grup de persones de Daroca que han posat tot el seu entusiasme i treball en el museu.

El Museo Colegial de Daroca es troba a la Colegial de Santa María de los Sagrados Corporales (Pl. d'Espanya s/n, Daroca; l'horari d'obertura és, de dimarts a diumenge, d'11 a 13 i de 17.30 a 19.30 hores).

Rosa M. Martín i Ros

Sala Tèxtil. *Penó de Jaume I*, casulles gòtiques i *Capa de Sant Miquel*, fragment de la *Capa del Tern dels Corporals* (Fotografia: Paco Bueno, Daroca)